

ρίζονται πάντοτε ὑπὸ φαινομένων χημικῶν καὶ οὐχὶ φυσικῶν.

Καὶ εἰς μὲν τὰ φυτὰ ἀνευρίσκεται τὸ κύτταρον, ἀπορροφῶν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ φωτός τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ ὕδατος καὶ ἀποσυντιθέμενον αὐτὸ εἰς ἄνθρακα, προσλαμβάνομενον, καὶ εἰς ὀξυγόνον, ἀποβαλλόμενον, εἰς δὲ τὰ ζῶα ἐπίσης διακρίνεται τὸ κύτταρον, ἀπορροφῶν τὸ ὀξυγόνον τοῦ ἀέρος καὶ προσπλῶν αὐτὸ διὰ διαπιδύσεως εἰς τὰς ἐν τῷ κυττάρῳ εἰσερχομένας οὐσίας.

Ἡ θρέψις καὶ ἡ ἀναπνοὴ τῶν κυττάρων ἀποτελοῦσι τὰ δύο σταθερὰ φαινόμενα ἀπάντων τῶν ζώντων ὄντων, ἅπασι δὲ αἱ ἐθελοῦσαι ἢ μὴ κινήσεις, πᾶσι αἱ διὰ τῶν αἰσθητηρίων ἀντιλήψεις, αἱ εἰς τὸ νευρικὸν σύστημα ὀφειλόμεναι, εἰσὶ χαρακτηριστικαὶ μεταβλητοὶ καὶ δυνατόν νὰ ἐλλείπωσι, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ ζωὴ ὡς ἀποῦσα ἢ ἐσθεμένη.

Ἐπὶ τῶν βάσεων τούτων στηρίξας ὁ κ. Pictet τὴν ἔρευναν αὐτοῦ, ἐρευνᾷ σκοποῦσαν τὴν μελέτην τῆς εἰδικῆς ἐπιδράσεως τῶν ταπεινῶν θερμοκρασιῶν ἐπὶ τῶν διὰ τῶν ἀνωτέρω ἀναγραφέντων χαρακτηριστικῶν ὀριζομένων ζωικῶν φαινομένων, προσέβη εἰς τὴν ἐκτέλεσιν πειραμάτων, ἅτινα ἐν συνόψει ἔχουσιν ὥδε :

Πρὸς πειραματισμὸν ἐξελέγησαν ἐκ τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν ζῶων, θηλαστικῶν ὑψισταμένων χειμερίαν νάρκην, πτηνῶν διαφόρων κλιμάτων, βατραχίων, ὀφιοειδῶν, ἔγχυματογενῶν, μικροβίων καὶ λοιπῶν, τὰ ὑγιέστερα καὶ ἐξητάθησαν κατὰ πρῶτον ἐπιμελῶς ἐν τῇ κατὰ φύσιν ζῳῇ αὐτῶν, ἥτοι ἐν τῇ τροφῇ, τῇ ἀναπνοῇ, τῷ μυϊκῷ ἔργῳ καὶ ταῖς παντοειδέσιν αὐτῶν ἐκκρίσεσιν. Τούτου γενομένου, ἐβυθίσθησαν ταῦτα ἀποτόμως ἐντὸς τῶν λεγόμενων ψυκτικῶν φρεάτων (puits frigorifiques), ἥτοι χώρων περιωρισμένων, ὧν τὸ μεταξὺ τῆς διπλῆς παρειᾶς διάστημα διατηρεῖται εἰς θερμοκρασίαν ταπεινὴν, κυμαινομένην κατὰ βούλησιν μεταξὺ +10° καὶ —1650 ἢ —200°. Τὸ ζῶον τότε ὑποβάλλεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀκτινοβολίας, ἡ θερμοκρασία ταπεινοῦται, οὕτω δὲ δυνατόν νὰ μελετηθῇ ἡ ἐπὶ τοῦ συνόλου τοῦ ὁργανισμοῦ αὐτοῦ ἐπενέργεια τοῦ διαταράσσοντος τὴν κατὰ φύσιν κατάστασιν αὐτοῦ παράγοντος τούτου. Μετρεῖται τότε ὁ σφυγμὸς ἢ ἡ ταχύτης τῶν καρδιακῶν παλμῶν, ἡ θερμοκρασία εἰς διάφορα τοῦ σώματος μέρη, αἱ διάφοροι ἐκκρίσεις καὶ αἱ φαινομενικαὶ μεταβολαὶ τῆς εὐαισθησίας καὶ τῆς εὐκινήσιας τῶν μελῶν.

(Ἀκολουθεῖ).

Η. Γ. ΒΑΣΣΑΜΑΚΗΣ.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ.*

Ἀνασκεινὴ τῆς γνώμης Διονυσίου τοῦ Ἀλικαρνασσέως ἐπὶ τοῦ παρὰ Θουκυδίδῃ διαλόγου, τῶν Ἀθηναίων καὶ Μελίων

I III.

Οὐδόλως πρέπει νὰ ἀμφιβάλλωμεν ὅτι οὐχὶ τόσον ἡ ἀγανάκτησις διὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ὠμοτάτην σφαγὴν τῶν Μελίων καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς συγκίνησις, οὔτε αἱ ἀπάνθρωποι ιδέαι καὶ σκληραὶ ἀρχαί, αἵτινες ἐν τῷ διαλόγῳ διατυποῦνται ὥθησαν τὸν Διονύσιον, ἵνα ἐξενέγκῃ ἀφελῶς τοιαύτην ἀπαθεστάτην κρίσιν, ὅσον ἡ μεγάλη ἐξ ἀρχῆς πρὸς ἐπικρίσιν τοῦ Θουκυδίδου τάσις αὐτοῦ. Διότι δὲν εἶνε μόνον ἡ φυσικὴ λαίμαργία, ἡ συνήθης ἀείποτε εἰς πᾶσαν πολιτικὴν, τὴν ὁποῖαν ὁ Διονύσιος παρατρέχων προβαίνει εἰς τὴν τολμηρὰν ἐπικρίσιν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐτι τολμηρότερος καθίσταται ὡς δικαιολογῶν αὐτὴν διὰ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα, ἀντὶ ὑπερασπίσεως, ἀμέσως ἀναιροῦσιν αὐτήν. Ἀς ἀφήσωμεν τὸ περὶ τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος τῶν Ἀθηναίων καὶ ἄς ἐξετάσωμεν τοὺς χρόνους καὶ τὰ πρόσωπα, πρὸς τὰ ὁποῖα ὁ Διονύσιος δὲν εὕρισκε συνάδοντα τὰ ἐν τῷ διαλόγῳ. Οἱ χρόνοι τοὺς ὁποίους ὑπερῆκε αὐτοῦ ἐπικαλεῖται ὁ ἐπικριτὴς βοᾷσι κατ' αὐτοῦ· διότι τὰ περὶ τὴν Μήλον χρονολογοῦνται κατὰ τὸν πελοποννησιακὸν πόλεμον, ὅστις τοιαῦτα ἐπὶ νήενκεν ἀποτελέσματα καὶ τοσοῦτον ὀλεθριῶς ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς κοινωνίας ὀλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος, ὥστε δικαίως τίθεται μεταξὺ τῶν μεγάλων αὐτῆς ἱστορικῶν γεγονότων. Τὰ ἀγνά πατριωτικὰ αἰσθήματα διὰ τῶν ὁποίων οἱ Μαραθωνομάχοι καὶ Σαλαμινομάχοι «Χρυσόφωρον Μῆδων ἐστόρεσαν δύναμιν» καὶ τὴν κατὰ τοὺς κινδύνους τῆς πατριδος πρόθυμον πρωτοβουλίαν, τὰ ὁποῖα ἐκληροδότησαν ἐκεῖνοι εἰς τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν δυστυχῶς ἐπὶ πολὺ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διατηρηθῶσι· διότι καὶ μετὰ ταῦτα ἡ Ἑλληνικὴ σημαία ὑπὸ τὸν Κίμωνα φέρον καὶ τρόπον ἐνσπείρουσα πανταχοῦ τῆς ἡττημένης Ἀσίας, προύκαλει Κιμωνεῖους συνθήκας, ἀλλ' οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως τοῦ Λυκούργου, οἱ ἀείποτε καὶ ἐν αὐταῖς ἀκόμη ταῖς κρισιμωτάταις ὥραις ἰδιοτελέστατοι δειχθέντες, ἀντὶ τῆς φιλοπατρίας καὶ τῆς ἀπὸ κοινού συμπράξεως πρὸς ἐπιτελεῖσιν μεγάλων κοινοφελῶν σχεδίων, ἐνεκολπώθησαν τὸν φθόνον καὶ οὕτως ὑψώσαν τὴν ὀλεθριωτάτην ἐκείνην σημαίαν, ὑπὸ τὴν ὁποῖαν πολλαὶ πόλεις τῆς Ἑλλάδος κατέβυγον ἐναντίον τῆς αὐξανούσης καὶ ἐπιφύδου ἡδὴ καταστάσεως δυνάμεως τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τῆς στυγαῖς τοῦ Περικλέους χειρὸς δεξιώτατα κυβερνωμένων. Ἡ ἀναφύεσα αὕτη ζύμη τοῦ κακοῦ παρὰ τὰς ὀχθὰς τοῦ Εὐρώτα ἤρκεσαν ἵνα ὦλον τὸ φύραμα τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας ἠθικῶς διαφθεῖρη καὶ καταμολύνῃ. Οἱ Ἕλληνες, τυφλωθέντες πλέον ὑπὸ τοῦ φθόνου, παρεγνώρισαν ἐντελῶς τὸ καθῆκον αὐτῶν, ἐλθισμόνουν παντάπασι τὸ παρελθόν καὶ ἐπολέμουν, ὡς μὴ ὥφελε, πρὸς ἀλλήλους, ἀ-

*) Τῆς ἀρ. 10, σελ. 183—185.

δελφοὶ πρὸς ἀδελφοὺς. Ἐν τοιοῦτῳ λοιπὸν πολέμῳ ἐμφυλίῳ πᾶς δύναται νὰ εἰκάσῃ ποῖα τινα αἰσθήματα δύνανται νὰ ὑπάρξωσι καὶ ποῖαι γενικαὶ ἀρχαὶ δυνατόν νὰ κρατῶσιν. Ἐν τῇ φρικτῇ ταύτῃ σκηνῇ τῆς ἀδελφομαχίας καὶ ἀλληλοσφαιρίας τὸ δίκαιον σιγῇ καὶ πᾶσα ἠθικότης καὶ ὁσιότης παραγκωνίζεται πρὸ τοῦ πνεύματος τῆς ἐκδικήσεως καὶ τῆς ὑπερσχύσεως. Τὰ ἱπποτικά ἐκεῖνα αἰσθήματα τὰ ἀναπτυσσόμενα μετὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι, Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς νίκῃν ἀντικαθίστανται κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον διὰ τῶν ἀντιθέτων ἰδεῶν καὶ πράξεων. Ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος ὑπῆρξε διὰ τὴν Ἑλλάδα ὀλεθριώτατον μαῦρον νέφος, ὁπερσταθὲν ἐπὶ τοῦ μειδιῶντος αὐτῆς ὀρίζοντος ἐπὶ 27 ὁλόκληρα ἔτη ὑπεράνω τοῦ ἀνθηροῦ ἐδάφους, ὁπερ ἐκαλλιέργησαν οἱ Μιλτιάδαι, Κίμωνες καὶ Ἀριστείδαι κατέστρεψε μὲν πᾶν ὑπάρχον ἀγαθὸν ἠθικὸν καὶ ὑλικόν, δίκην δὲ ἐπὶ κακοῖς ἐλλανοδίαι κατέχευεν ἄφθονον, ἀλλὰ δηλητηριώδη βροχὴν εἰς τὰς ῥίζας τοῦ φθόνου καὶ ἀδικίας, τῆς βίας καὶ ἐν γένει παντοίων κακῶν, τὰ ὅποια διὰ τὴν Ἑλλάδα ἦσαν ἀνώτερα δακρύων ὑπὸ τοιαύτην λοιπὸν μεμολυμένην ἀτμόσφαιραν πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν τὴν ὑπαρξίν δικαιοσύνης, ἀγάπης καὶ εὐσυνειδησίας; Ἀλλὰ καὶ οἶκτον καὶ ἀνθρωπίνην ἐπὶ τέλους συμπάθειαν ἠθέλομεν θαρρήσθαι νὰ ζητήσωμεν κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ὅστις ἐκ πρώτης ἀφετηρίας ἔλαβεν ἄγριον καὶ καταστρεπτικὸν χαρακτῆρα καὶ τοῦ ὁποίου ὡς προοίμιον ὑπῆρξεν ἡ ἀπάνθρωπος θυρία τῆς ἀνθρωπίνης ἐκείνης ἐκατόμβης, ἡ σφαγὴ δηλ. τῶν ταλαιπώρων Θυβαίων, Αἰγινητῶν καὶ ἄλλων; Οὐδαμῶς βεβαίως. «Ἐκινδύνευσε, λέγει ὁ ἡμέτερος Παπαρρηγόπουλος, ἐκινδύνυσεν ἡ Ἑλλάς¹ ἡ διὰ τοσούτων αἰῶνων μορφωθείσα

1) Παπαρρηγ. Ἑλλ. Ἱστορ. Τόμ. Α'. σελ. 646.

παρ' ὀλίγον νὰ ἐκλίπῃ καὶ ἐπανέλθῃ εἰς ἄρρυθμον καὶ ἄθεσμον κοινωνίαν».

Ἰδοὺ διατὶ εἶπομεν ὅτι οὐχὶ ἀκριβὲς τοῦ πράγματος ἀναστάθμισις, ἀλλὰ τάσις ἀπλῶς πρὸς ἐπικριδὶν ὤθησε τὸν Διονύσιον εἰς τὴν παράτολμον αὐτοῦ ἰδεάν, καθ' ἣν τὰ ἐν τῇ Μῆλῳ καὶ πρὸς τοὺς χρόνους αὐτοὺς δὲν συμβιβάζονται. Οἱ χρόνοι λοιπὸν, καθ' οὓς ὁ ἐξονομασθεὶς διάλογος λαμβάνει χώραν καὶ τοὺς ὁποίους ὁ Διονύσιος ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐπικαλεῖται καὶ ἐν γενικωτάτῃ ἐξετάσει, οἷαν ἀνωτέρω παρέσχεμεν, βοῶσιν ἄντικρυς κατὰ τῆς γνώμης τοῦ ἐπικριτοῦ. Ἐὰν δὲ λεπτομερέστερόν πως θελήσωμεν νὰ θεωρήσωμεν τὸ ζήτημα, ἐξετάζοντες ἑτερά τινα μερικὰ μὲν, ἀλλὰ σπουδαῖα συμπτώματα καὶ ταῦτα εἰς τοὺς χρόνους ἀναφερόμενα καὶ ἐξηγοῦντα τὴν κανονικὴν προσρμογὴν τῶν ἐν τῷ διαλόγῳ ἰδεῶν πρὸς τὰ ἦθη τῶν δρώντων προσώπων, θὰ ἴδωμεν ἔτι σαφέστερον τὸ ἄδικον τοῦ Διονυσίου καὶ θὰ ὁμολογήσωμεν εὐθαρσῶς τὸν θρησμον τοῦ Θουκυδίδου.

Ὁ τὰς Ἀθήνας ἐπισκεπτόμενος ὀλίγον πρὸ τῆς ἐνάρξεως καὶ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου πραγματικῶς ἠθέλει εὐρεθῇ πρὸ μαγευτικοῦ καλειδοσκοπίου παντοίας πνευματικῆς τελειότητος προόδου. Αἱ Ἀθῆναι τότε δὲν ἦσαν ἄλλο τι ἢ Παρίσιοι ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΔ'. Τότε εὐρίσκοντο ἐν τῇ ἀνδρωθείᾳ κοινωνία τῶν Ἀθηνῶν πολλοὶ ἀληθεῖς ἐξοχότιτες, ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Εὐανθίππου καὶ διὰ τῆς μουσικοτραφεύς χορείας τῶν Αἰσχύλων Σοφοκλέων καὶ λοιπῶν διήκουσαι εἰς τοὺς Φειδίας καὶ Καλλιμάχους. Ἐν τῷ πνευματικῷ ὄργασμῳ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καθ' ἣν αἱ ἐπιζήλοι δάφναι, αἱ ἐπιστῆφουσαι τὰ ἔκτακτα ἐκεῖνα ἔργα τῆς ποιήσεως καὶ αἱ ἐπευφημίαι λαοῦ ἐξαργυρώμενου ἐκ τῆς γλώσσης τῶν ἀπὸ τῆς Πηνυκὸς καὶ ἀπὸ τῶν ἐδωλίων τοῦ δικαστηρίου λαγῶν ἀγορητῶν ἠλέκτριζον

ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ.

ΠΟΙΚΙΛΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ.



Ὅκτῳ παρῆλλον ἡμέραι, ἅφ' ὧν τὴν χαρμύσινον τοῦ Πάσχα πανήγυριν ἐτελέσαμεν καὶ ἰδοὺ σήμερον ἄγομεν τὸ ἀντίπασχα, ἥτοι τὴν κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ. Πρὸ ὁκτῶ ἡμερῶν, οὔσης ὀψίας, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ συνηγμένους ἐπὶ τῷ αὐτῷ καὶ εὐαγγελίσατο αὐτοὺς τὴν ἀγάπην εἰπὼν : Εἰρήνη ὑμῖν. Ἡ χαρὰ τῶν μαθητῶν ἰδόντων τὸν Κύριον ἦν μεγάλη, ἀλλ' ἐπίσης καὶ ἡ χάρις, ἥτις ἐγένετο αὐτοῖς, διότι ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας λαμβάνουσι τὸ χρεῖμα τῶν ἀποστόλων. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς : «καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς. Καὶ τοῦτό εἰπὼν, κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν, ἐνεφύσησε καὶ λέγει αὐτοῖς : Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον. Ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας ἀφίενται αὐτοῖς; ἂν τινων κρατῆτε, κεκρατήνται». Μετὰ ὁκτῶ ἡμέρας ἀπὸ τῶν γεγονότων τούτων αὐθις ὁ Ἰησοῦς παρουσιάζεται πρὸ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, τῶν

θυρῶν κεκλησμένων, καὶ εἰπὼν τό : Εἰρήνη ὑμῖν, προσκαλεῖ τὸν ἀπόντα κατὰ τὴν πρώτην πρὸς τοὺς μαθητὰς ἐμφάνισιν αὐτοῦ μαθητὴν Θωμᾶν ἵνα πεισθῇ περὶ τῆς παρουσίας αὐτοῦ λέγων : «Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου· καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου· καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός». Μετὰ τοῦτο, πιστεύσαντος τοῦ Θωμᾶ, ἐπάγεται : ὅτι ἐώρακάς με πεπίστευκάς· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες». Οὕτως ὁ Χριστὸς ἐλέγχει μὲν τὸν μαθητὴν ἀπιστήσαντα καὶ μαρτύρια τῶν ὑπὸ τῶν ἄλλων λεγομένων αἰτησάμενον, μακαρίους δ' ἀνκηρύσσει τοὺς μὴ ἰδόντας καὶ πιστεύοντας. Βεβαίως ἡ πίστις ἡ πρὸς τὸν Θεὸν τοιαύτη δεῖν νὰ ᾖ, πῆστις ἀληθής, ἀλλ' ἐν τοῖς καθ' ἡμέραν πράγμασιν ἡ τοιαύτη πίστις οὐκ εὐδοχεῖται.

* *

Τῇ 22(4) μαΐου προῦκαιτο νὰ ἐκτελεσθῇ αὐθις ἐν τῷ ἐν Παρίσις Théâtre d'application ὁ εἰς τὸν Ἀπόλλωνα ὕμνος πρὸς ὁρχήστραν καὶ μετὰ χοροῦ. Τῆς ἐκτελέσεως δὲ θὰ προηγέτο νέα διάλεξις περὶ τοῦ ὕμνου ὑπὸ τοῦ κ. Θεοδώρου Reinach, αὐτοῦ ἐκείνου ὅστις καὶ κατὰ τὴν πρώτην ἐκτέλεσιν αὐτοῦ ὡμίλησεν. Ἀλλ' ὁ ὕμνος εἰς τὸν Ἀπόλλωνα ψαλίσσεται καὶ ἐνταῦθα τῇ μερίμνῃ τῆς ἐπὶ τῆς συνκυλίας τῆς ἐνταῦθα Ἑλληνοκαθολι-

αὐτὸ τοῦτο τὰς ψυχὰς πάντων μὲν, ἰδίᾳ δὲ τῶν νέων. Οὗτοι ὠθούμενοι ὑπὸ ἐσωτερικῆς τινος μυστηριώδους πιέσεως πρὸς διάπραξιν μεγάλων καὶ γαργαλιζόμενοι ὑπὸ τῶν ἐπαίνων καὶ θριάμβων τῶν ἄλλων ἐπεζητούν πάντοτε καὶ αὐτοί, ἵνα διαπράξωσι τι ἀνάλογον, οὐδόλως στέργοντες τὰ μένωσιν ἀπαθεῖς εἰς τὴν τότε τελουμένην πνευματικὴν ἐκείνην ἐξέγερσιν· ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ὤφειλον νὰ ἐκλέξωσι ποίαν τινα ὁδὸν ἐνεργείας· καὶ ἐπειδὴ ἡ πρὸς τὴν ποίησιν καὶ τὰς λοιπὰς τέχνας ἄγουσα ἐφαίνετο δύσβατος καὶ ἀποκλειστικῶς πρόσβατὴ μόνον τοῖς ἐπὶ τοῦτο κληθεῖσι, διότι *poëta nascitur*, ἄλλοι τότε ἐπεζητούν νὰ διδαχθῶσι κοινωνικὰς καὶ πολιτικὰς ἰδέας, ὥστε νὰ δυνηθῶσι ποτε νὰ ἰδῶσι πραγματοποιούμενα τὰ ὄνειρα τῆς ἐξηρηθισμένης αὐτῶν ψυχῆς. Ἐκ τῆς τοιαύτης τάσεως τῶν κατοίκων τῆς πρωτεύουσας τοῦ μεγάλου Ἀθηναϊκοῦ κράτους προὔκληθη ἀληθὴς οὐέλλα καὶ ἀνεκινήθησαν λίαν σοβαρὰ γενικὰ ζητήματα φιλοσοφικὰ καὶ κοινωνικά, εἰς τὰ ὁποῖα τὸ πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον παίζουσιν οἱ τότε τὰς Ἀθήνας κατακλύζοντες σοφισταί. Οὗτοι διὰ τῶν νέων αὐτῶν θεωρίων καὶ καλλιπεδῶν σοφιστεῖων τοσοῦτον ἐπέδρασαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ὥστε, ἐάν τις ἤθελε περιέλθῃ αὐτάς, θὰ συνήντα ποῦ μὲν νέους νύκτωρ σπεύδοντας ἵνα μεταδῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν ἄρτι τὸ Ἀστὺ ἐπισκεψθέντος σοφιστοῦ, ποῦ δὲ τοὺς σοφιστὰς αὐτοὺς ἐν περιπάτῳ διδάσκοντας σωρείαν νέων μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας πρὸ τῶν διδασκάλων αὐτῶν παρασταμένων, ἀλλαχοῦ ἤθελεν ἴδῃ τις σοφιστὰς κωδικοῖς ἐνεὶλημνους καὶ διδάσκοντας παρὶ διαφορᾶς τῶν συνωνύμων, τέλος θὰ ἔβλεπε τὸν Πρωταγόραν, Γοργίαν Πρῶδικον καὶ τὸν ἄλλον τῶν σοφιστῶν ὄμιλον. Ἐὰν ἡ διδασκαλία τῶν σοφιστῶν τούτων ὠφέλησε κατὰ τι ἢ ἐβλάψεν ἐν γένει τὴν φιλοσοφίαν, τοῦτο δὲν εἶνε

τοῦ παρόντος· ἡμεῖς ὁμῶς θέλοντες νὰ θεωρήσωμεν ποῖα ἦθη ἐκράτουν τότε ἐν Ἀθήναις καὶ ποῖα γένηκαί ἀρχαὶ ἐδέσποζον τῶν ψυχῶν τῶν τότε ἀνθρώπων θὰ ἐξετάσωμεν αὐτοὺς μόνον ὑπὸ ταύτην τὴν ὄψιν, ποίαν δηλ. ὠφέλειαν ἢ ζημίαν ἐπέφερεν ἡ διδασκαλία αὐτῶν εἰς τὴν κοινωνίαν ἐκείνην, ἐξ οὗ θὰ καταδειχθῇ συνεπῶς, ἂν καὶ αἱ ἐν τῷ διαλόγῳ ἰδέαι συμφωνῶσι πρὸς τὰ ἦθη τῶν ἀνθρώπων τῶν μετασχόντων τοῦ περιλαλήτου αὐτοῦ διαλόγου.

Τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν πρέπει νὰ παράσχη εἰς ἡμᾶς οὔτε μεγάλην δυσκολίαν πρὸς ἐπίλυσιν, οὔτε ἄφορμὴν μακρῶν ἐκθέσεων τῶν κατ' αὐτό, ἐπειδὴ οἱ παρὰ Πλάτωνι διάλογοι παρουσιάζουσι ζωηροτάτην εἰκόνα αὐτοῦ, ὅπου ὁ γέρον υἱὸς τῆς μαίας, ὁ Σωκράτης, ὡς ἀληθὴς ἀνατόμος καὶ αὐτόχρονη ματευτὴρ δεκνύει ἐν τῷ σοφιστικῷ ἐκείνῳ ὁργανισμῷ πᾶν τὸ σαθρὸν καὶ στρεβλόν, πᾶν τὸ βλαβερὸν καὶ ἐπιζήμιον. Αἱ θεωρίαι τῶν αὐτεπαγγέλτων τούτων σοφῶν εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑλιστικαί, ἢ κατήντησαν ἐπὶ τέλους ἔνιαι τοιαῦται παρερμηνεύμεναι καὶ παρεξηγούμεναι ὑπὸ διαφόρων αὐτῶν μαθητῶν. Ποίαν ἐπίδρασιν πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἔσχεν ἡ μεγάλη Πρωταγόρειος ῥήτρα «Μέτρον πάντων χρημάτων ἀνθρώπος» καὶ αἱ ποικίλαι αὐτῆς παρερμηνεῖαι; Ἡ θεωρία αὕτη καὶ ἂν μὴ τεθῇ ὡς ἀγνή ὑλιστική, ἐν τούτοις ὁμῶς παρεξηγουμένη ὑπὸ ἀτελεστέρων πως διανοιῶν τίκτει μυρίας σκανδαλώδεις ἰδέας ἀντικοινωνικὰς καὶ ἀντιθρησκευτικὰς, οἷαι αἱ ἐν τῷ διαλόγῳ τῷ πρὸς τοὺς Μηλίους διαλαμβανόμεναι. Τὰ ἐκ τῆς παρανοήσεως τοῦ ὁσίου καὶ δικαίου πρωτότυπα, ἀλλὰ γελοῖα ἐν τῷ Εὐθύφρονι τοῦ Πλάτωνος ὑπὸ τοῦ Σωκράτους καθιστάμενα διαθήματα, καθ' ἃ ὁ υἱὸς σπεύδει νὰ ἐναγάγῃ τὸν πατέρα κατὰ ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ ἄρκας κατὰ τὸν σοφιστὴν ὁσιότητος καθήκον!! χρησιμεύουσιν ὡς λυθία λίθος, ἐν ᾗ καταφαίνεται τὸ κίβδηλον τῶν

κτῆς ἀδελφότητος Συμπλοίας ἐπιτροπῆς. Ἡ συνκυβία αὕτη γενήσεται τῷ ἐπὶ τῷ αἰθροῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου. Οὕτω θὰ δυνηθῶμεν καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα ν' ἀντιληφθῶμεν τοῦ μέλους τοῦ ὕμνου, ὅπερ τοσαῦτα προκάλυψε σκόλια καὶ προκαλεῖται ἔτι.

* *

Ἀφορμὴν λαμβάνων ἐκ τῆς ἐκδόσεως ἐν βιβλίῳ «Ἐκλεκτῶν τεμαχίων τῶν φιλολογικῶν κριτικῶν τοῦ ἸΟ' αἰῶνος» ὑπὸ τῶν Ad. Hazfeld καὶ G. Meunier (Delagrave) ὁ De Wyzewa παρηρτῆσεν ὅτι νῦν ἡ γαλλικὴ φιλολογία ἀντιπροσωπεύεται κυρίως διὰ τῆς κριτικῆς, τοσαύτην ἐπίδοσιν ἔλαβεν αὕτη. Μετὰ τὴν λυρικὴν ποίησιν, μετὰ τὴν μυθιστορίαν εἰσέληθμεν ἤδη, λέγει, εἰς τὴν κριτικὴν. Μετὰ τὸν Λαμαρτίνον καὶ τὸν Βίκτωρα Hugo, μετὰ τὸν Balzac, Michelet καὶ Flaubert, οἵτινες ἐδέσποζον τῆς φιλολογίας τῆς ἐποχῆς αὐτῶν, δύο κριτικοί, ὁ Taine καὶ ὁ Renan, νῦν διακρίνονται ἐπὶ κεφαλῇ τῆς ἡμετέρας φιλολογίας τοῦ ἐνεστώτος. Ἀληθὲς δὲ νῦν ἐν Γαλλίᾳ παρατηρεῖται μεγάλη ὥθησις πρὸς κριτικὰς μελέτας, αἱ δὲ τιμὰ δι' ὧν περιεστέφθη οὗ πρὸ πολλοῦ ὁ Brunetiere κατὰδηνλον ποιοῦσιν, ὅτι δόντως αὕτη ἐκτιμᾶται καὶ ὡς σοβαρὰ ἐργασία φιλολογικὴ κρίνεται.

Ὁ γνωστὸς ἐκδότης τοῦ συγγράμματος τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος κ. Gaston Deschamps ἐξέδωκεν ἄρτι νέον πόνημα αὐτοῦ ἐπιγραφόμενον Sur les Routes d'Asie. Τὸ νέον τοῦτο ἔργον οὕτω ἀνέγνομαι, παρετηρήσαμεν ὁμῶς κρίσιν τινα ἐν τῇ *Journal des Débats*, ἥτις ἐπικρίνουσα τὸ νέον ἔργον τοῦ Deschamps, φαίνεται ἐκπληττομένη ἐπὶ τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ *Maître de Forges* τοῦ Georges Ohnet ἐν Χίῳ καὶ ἐν Σμύρῃ, ὑπολαμβάνουσα φαίνεται πρὸς ἡμετέρους τόπους ἀγρίους. Εἰρωνεύεται δὲ καὶ τινα φιλολογικὴν ἐσπερίδα ἐν Ἀϊδινίῳ ἐν ἑλληνικῷ σῶφ, ἐν ᾗ ἐγένετο ἀπαγγελία γαλλικῶν στίχων, καίτοι φαίνεται ὁ γράφων χαίρων ἐπὶ τῇ διαδόσει τῆς γαλλικῆς γλώσσης καὶ ἐπιθυμῶν πλείους λεπτομερείας παρὰ τοῦ συγγραφέως περὶ τῶν γαλλικῶν γραμμάτων ἐν τῇ ξένῃ.

* *

Δικηγόρος τις ἐν Τουλώνῃ τῆς Γαλλίας συνέταξε μακρὸν ὑπόμνημα πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ οὐδόλως προσήκει τῇ γυνικί. Τοῦ ὑπομνήματος αὐτοῦ ἀρχεται ἀπὸ τῆς Γραφῆς, ἐξετάζει τὸ Ταλμουδ, τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος, τοὺς Θεοδοσιανούς κώδικας καὶ ἄλλους ποικίλους, διελθὼν δὲ τοὺς αἰῶνας καὶ τοὺς λαούς, τὰ βιβλία καὶ τοὺς νόμους, καταλήγει λέγων

δοξασιών, αἵτινες ὀλεθριώτατα ἐπέδρασαν ἐπὶ τῆς ἀθηναικῆς κοινωνίας. Πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῆς τότε ἐν Ἀθῆναις ἐκλύσεως τῶν ἠθῶν, ὥστε ἰδεῖν, οἷαι αἱ τοῦ ἐν λόγῳ διαλόγου νὰ μὴ φαίνωνται ἀνύπαρκτόν τι καὶ ἀπίθανον, ἀλλ' ἄμεσον ἀποτελέσμα τῆς λῶδης τῶν σοφιστῶν, ἀναφέρωμεν πρὸς τῇ παρὰ Πλάτωνι ἀπαντήσῃ περὶ αὐτῶν κρίσει: «οἱ σοφισταὶ φανερά ἐστι λῶδη καὶ διαφθορά τῶν συγγιγνομένων»¹ καὶ τὰ γνωστὰ κατὰ τὸν βίον τοῦ Ἀλκιβιάδου, εἰς τὴν πρὸς καινοτομίας ῥέπουσαν ψυχὴν τοῦ ὁποίου ἀφθόνως ἐκαρποφόρησεν ἡ τῶν σοφιστῶν διδασκαλία παρὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Σωκράτους παρεχομένην ἀντίδρασιν. Ὁ υἱὸς τοῦ Κλεινίου οὐδεμίαν ἀποδίδων ἀξίαν καὶ σημασίαν εἰς οἷονδῆποτε θρησκευτικὸν καὶ ἠθικὸν θεσμὸν ὡς ψευδορκῶν καὶ ἐπιορκῶν ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ καὶ ἐκμεταλλεζόμενος τὴν παρὰ τοῖς πολλοῖς κρατούσαν θρησκευτικὴν πίστιν καὶ εὐλάβειαν πρὸς ἀπάτην αὐτῶν ἐδόξαζεν ὅτι νόμοι θρησκευτικοὶ καὶ ἠθικοί, κοινωνικοὶ καὶ πολιτικοὶ ἐπενοήθησαν μόνον πρὸς χαλίνωσιν ψυχῶν γενναίων. Ἐνεκα τοῦ φύσει ἀνεγερματίστου καὶ ἀτασθάλου βίου τοῦ Ἀλκιβιάδου δὲν θὰ ἐπεχειροῦμεν νὰ καταδείξωμεν ἐν τοιαύτῃ φύσει πολλὰ καὶ μόνῃ ἐαυτῇ ἀπαιτούσῃ, τὰ ὀλέθρια τῆς τῶν σοφιστῶν διδασκαλίας ἀποτελέσματα, ἂν δὲν ὑπῆρχεν ἄλλος λόγος σπουδαῖος ὑπαγορεύων τοῦτο.

Ὁ Ἀλκιβιάδης κατὰ τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν τὰ ἐν Μῆλῳ λαμβάνουσι χώραν ὡς ἐκ τῆς κενώσεως τοῦ βαλάντιου αὐτοῦ καὶ τῆς μεγάλης δοξομανίας δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπαναπαυθῇ ἐν τῇ Νικεΐᾳ εἰρήνῃ, ἀλλὰ πολλὰ ἐκ τοῦ πολέμου προσδοκῶν καὶ διπλῶν ἐξ αὐτοῦ ἱκανοποιήσιν ἐλπίζων, τοῦ τε βαλάντιου καὶ τῆς δοξομανίας, προεπαθεῖ παντοίους τρόποις νὰ ταράξῃ τὰ πράγματα, χαλκεύων ἐν τῇ ὀξείᾳ αὐτοῦ διανοίᾳ

1) Πλατ. Μεν. 91.

«ὅτι δὲν πρέπει ἡ γυνὴ νὰ παρκαθήσῃ εἰς τὸ μεθυστικὸν καὶ θορυβώδες δεῖπνον τοῦ πολιτικοῦ βίου, καὶ τοῦ βίου τῶν ὑποθέσεων». Ἀλλὰ παρόσον βεβαίως θὰ φαίη ὅτι, ὅπως ἀρνηθῇ τῇ γυναικὶ τὸ δικαίωμα τοῦ δικηγόρου, δυσχυρίζεται ὅτι αὕτη «ἔχει τὴν ὁσφρησιν ἥττον ἀνεπτυγμένην τῆς τοῦ ἀνδρός». Σημειώσων ὅμως ὅτι ὁ δυσχυρισμὸς οὗτος καὶ παρ' ἄλλου τινὸς ἐγένετο πρὸ τινος χρόνου.

Ἀγγλική τις ἐφημερίς ἀναφέρει ὅτι Lilio Kolani, πρώτῃ βασιλισσᾷ τοῦ Hawaï, συνῆψε συμβολαῖον μετ' ἐργολάβου τῆς Ἰνδιανοπώλεως ὅπως ποιήσῃται σειρὰν διαλέξεων ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Ἡ πάλαι μεγαλειότης ὀφείλει, κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ συμβολαίου, νὰ παρουσιασθῇ πρὸ τοῦ δημοσίου φέρουσα τὴν βασιλικὴν αὐτῆς στολήν καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου διάδημα.

Ἐν τῇ ἐξαισίᾳ γαλαρίας τοῦ Chatsworth ὑπάρχει ἄγαλμα τῆς Ἀφροδίτης, ὑπερ φέρει περὶ τὴν ἀριστερὴν καρπὸν ψέλλιον χρυσοῦν ἐν ᾧ ἀνακινώσκειται: «Rena, 1824». Φαίνεται ὅτι

πλεῖστα πρὸς διάλυσιν τῶν ὑφισταμένων μεταξὺ Σπάρτης καὶ Ἀθηνῶν συνθηκῶν καὶ ἐξωθῶν τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ, ἵνα πολεμήσῃ κατὰ τῶν Μηλίων, τῶν συμμάχων τῶν Λακεδαιμονίων, εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε δι' ἐταίρων αὐτοῦ, εἰς οὓς ἀναμφιδόλως εἶχεν ἐπιδράσῃ ἡ σοφιστικὴ λῶδη. Ὁ Πλούταρχος ὁπῶς ἀποφαίνεται περὶ τοῦτου τὸ πλεῖστον τῆς ἐνοχῆς τοῦ φόνου τῶν Μηλίων εἰς τὸν Ἀλκιβιάδην ἀποδίδων διὰ τῶν ἐξῆς: «Πλὴν ὅτι τοὺς Μηλίους ἠδεδὸν ἀποσφαγῆναι τὴν πλείστην αἰτίαν ἔσχε τῷ ψηφισματι συνεπιών.»¹ Ἐξ ὧν λοιπὸν τούτων σαφέστατα καταφαίνεται ὅτι τὰ πάντα ἐν τῷ διαλόγῳ συνήδουσι πιστῶς πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ ἀδεκάστου τοῦ Θουκυδίδου καλὰμου περιγραφόμενα, ὅτι δηλ. τοιαῦται σκληραὶ καὶ ἀπάνθρωποι ἰδέαι ὑπνγορεύοντο ὑπὸ τε τῶν χρόνων καὶ τῶν ἠθῶν, τῶν προσώπων καὶ συνεπῶς ἡ περὶ τοῦτου γνώμη τοῦ Διονυσίου δὲν ἔχεται οὐδαμῶς ὀρθότητος. Ἡμεῖς δέ, παρακολουθήσαντες τὸν σκολιὸν δρόμον τῆς ἀθηναικῆς πολιτικῆς, δὲν δυνάμεθα μὲν νὰ κρύψωμεν τὴν ἐνδόμυχον ἡμῶν διὰ τοῦτο θλίψιν, ἀλλ' οὐχ ἥττον θὰ προσπαθῶμεν παρακατιόντες ὅπως δείξωμεν ὅτι αἱ τοιαῦται σκανδαλώδεις ἰδέαι ἦσαν ἀπόρροια ἀνωτέρων λόγων οὐδόλως σχετιζομένων οὔτε πρὸς τὴν ἀτομικότητα τῶν Ἀθηναίων αὐτῶν μονομερῶς οὔτε πρὸς τὸ ἐνδοξον παρελθὼν αὐτῶν.

Ἐν Παρυμνίᾳ, 16 Μαρτίου 1894.

(Ἀκολουθεῖ).

MIX. I. ΖΙΑΚΑΣ.

1) Πλουτ. Ἀλκιβιάδ. XVI.

κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ δούξ τῆς Devonshire συνδεύων κυρίαν, ἥτις ἐπεσκέπτετο τὴν γαλαρίαν ταύτην, παρετήρησεν ὅτι τὸ ἄγαλμα εἶχε ρωγμὴν κατὰ τὸν ἀριστερὸν βραχίονα.

— «ὦ! εἶπεν ἡ ὡραία κυρία, θέλω νὰ ἀλλάξω τὴν πληγὴν!

Ἀποβαλοῦσα δὲ τὸ ἴδιον αὐτῆς ψέλλιον ἔθηκεν αὐτὸ περὶ τὸν βραχίονα τοῦ ἀγάλματος. Ἐκτοτε δὲ διαφυλάττεται τοῦτο.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἄρτι πολλὰ ἐλέγησάν τε καὶ ἐγράφησαν περὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς ἐν Ἀθήναις ἀρχαιολογικῆς ἐταιρείας ἐνεκα τῆς ἐκθέσεως τῆς τελευταίας ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς, ἀποκαλυπτούσης ἀταξίας. Εἰς τὴν ἔκθεσιν ταύτην ἀπήντησε τὸ συμβούλιον τῆς Ἐταιρείας. Ἡ Ἐκθεσις δὲ τῆς ἐλεγκτικῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν πεπραγμένων ἐν τῇ ἐν Ἀθήναις ἀρχαιολογικῇ Ἐταιρείᾳ κατὰ τὸ 1893 καὶ ἡ Ἀπάντησις τοῦ συμβουλίου ἐξεδόθησαν καὶ διανεμήθησαν εἰς πολλοὺς πρὸς φωτισμὸν.

O. A.